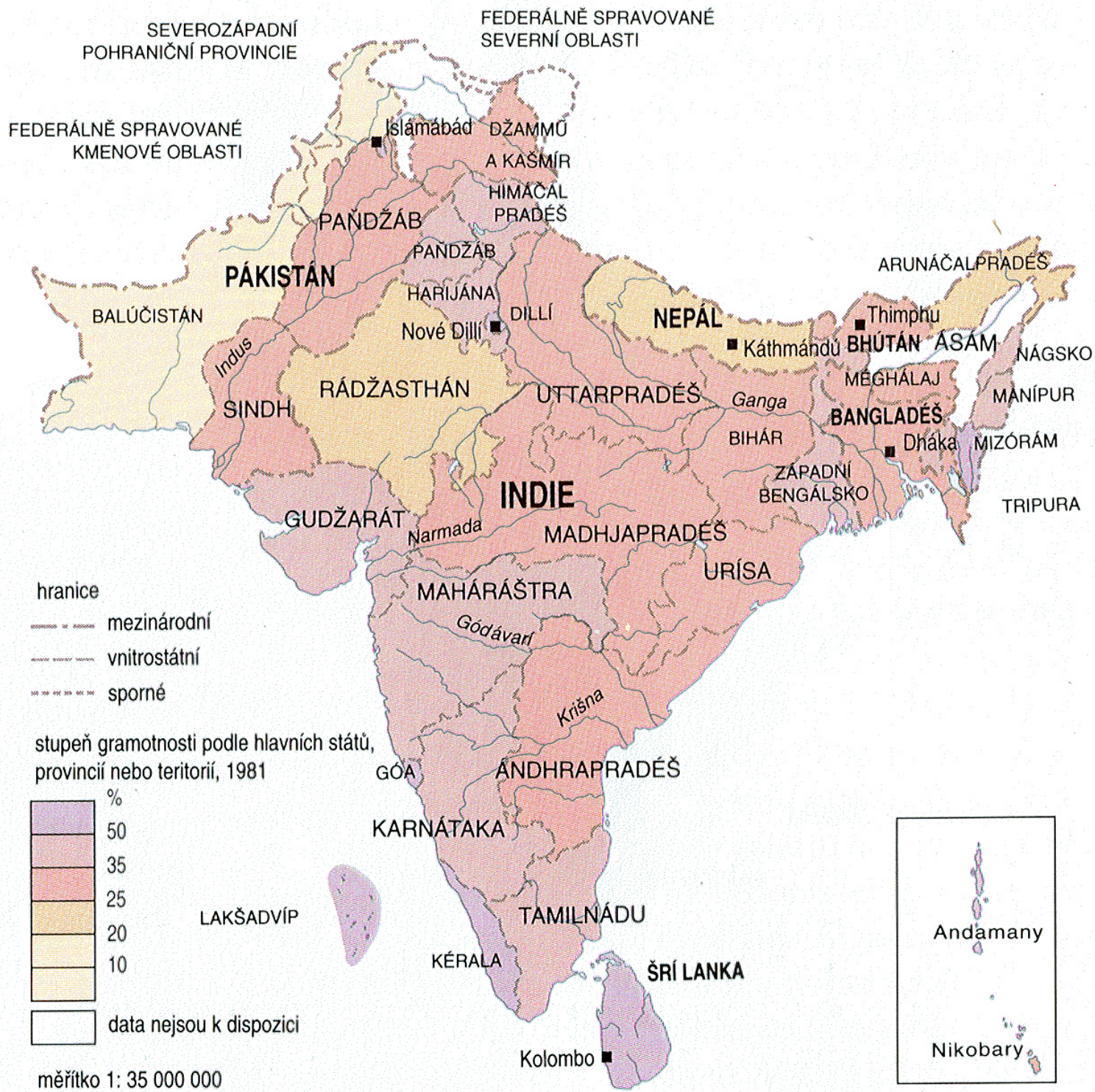

Náboženství světa

Milan Fujda
Ústav religionistiky
FF MU

**Hinduismus:
Vybájené náboženství**

Původ termínu

Geografické označení
(z hlediska Persie)

→ Oblast povodí Indu

Označení populace
(z hlediska přicházejících muslimů)

→ Lidé žijící v povodí Indu → muslimské označení pro domorodé obyvatelstvo od doby vstupu do oblasti sindhu (711-712)

Označení náboženství
(britská koloniální věda a správa)

→ Každý, kdo není muslim, křesťan aj.

Náboženská identita
(sebeoznačení)

→ Intelektuální střední třída (bhadralók) cca od konce 19. století – opozice proti koloniální moci

Původ termínu

- 1881, vládní antropolog Denzil Ibbetson a druhé desetileté **sčítání lidu:**

„Každý domorodec, který nebyl schopen definovat své vyznání, nebo jej označil jménem, jež neodpovídalo některému známému náboženství nebo sektě, byl chápán a zařazen jako hinduista.“

- **Zákon o manželství z roku 1955:**

Hinduistické manželství je každé, které není uzavřené v rámci jiného náboženství (islám, křesťanství, judaismus, buddhismus, džinismus, sikhismus?, zoroastrismus).

Pokusy o vymezení hinduismu jako náboženství

Esenciální prvky: Pojetí aktérů

Vymezení hinduisty druhým kongresem *Višva hindu parišad* (1979):

1. *recitace modliteb (súrjapranáma, prárthana)*
2. *četba Bhagavadgíty*
3. *uctívání vybraného osobního boha (múrti)*
4. *užívání posvátné slabiky Óm*
5. *pěstování tulsí*

Hinduismus jako *dharma*:

- **sanátana dharma-**
- **právo** založeno na ***smrti*** a **ustáleném zvyku** (sadáčára, šištáčára, šíla) – rozhodnutí podle rozličných pravidel
- déšadharna – kuladharna – svadharna – strídharna
- dharma – pouze *kruhy ovlivněné bráhmany*

Pokusy o odborné vymezení hinduismu jako náboženství – esenciální prvky

Robert Charles Zaehner:

- Brahma – dharma – mókša – sansára – karma

Mircea Eliade:

- karma – mája – nirvána – jóga

A co chybí?

- véda – bhakti – púdža – jadžňa – avatára

Judaismus – křesťanství – ilsám → navzájem více společného než náboženství zařazovaná pod hinduismus

Klasifikace indických náboženství (A. Michaels)

Problém s vymezením:

*doktrína vs rituál, sociální organizace a pravidla čistoty x
mnohonásobná příslušnost*

1. Bráhmanský sanskrtský hinduismus –

*rozšířená rodina (kula) a domácí rituál – rituální oběti – odkaz k
védám – polyteismus*

2. Lidová náboženství: kmenová náboženství, komunitní náboženství (kast, podkast)

*polyteistické, animistické, lokální, komunitní, orální slovesnost,
lokální jazyk, lokální (často nebráhmašští) specialisté, lokální
božstva (kuladévatá, grámadévatá), způsob uctívání odlišný od
bráhmanského, často považován z bráhmanského hlediska za
nečistý*

Klasifikace indických náboženství

Ad 2. Lidová a komunitní náboženství

a) Zakladatelská náboženství

– ne- či anti-bráhmanské, asketické, mnišské komunity, ášramy, laičtí příznivci, kanonická literatura, zakladatel, někdy misijní tendence

b) Sektářská náboženství

– višnuistická (Šrívaišnava, Páňčarátra, Rámánandí, Nága, Tyágí), šivaistická (Dašanámí, Náthapanthí, Pašupata, Aghórí, Kápálíka), šáktická.

c) Synkretická zakladatelská nábo.

- výsledky muslimského (zejména súfijského) vlivu (Kabírpanthí, Sikhismus) a křesťanského působení (moderní hnutí jako Bráhmamádž aj.)

d) Zakladatelská misijní náboženství (guruismy)

– moderní zaměřené výrazně na západní publikum

Formy religiozity

- ◆ Ritualismus (karmamárğa)
- ◆ Spiritualismus (intelektuální) – vysvobození (džňánamárğa)
- ◆ Devocionalismus – zejména bhaktický (bhaktimárğa)
- ◆ Heroismus (vírjamárğa)

Indie jako kulturní prostor

- Hinduismus jako sdílené minimum v kulturní komunikaci → **Hinduismus «» Evropeismus**
- *Dominance jisté společenské organizace a její legitimizace*
→ *indická náboženství jako výsledek dominance a submise a strategií v poli moci*
- **Sanskrtizace** (M. N. Srinivas)
- *ne-bráhmanská populace přijímá zvyky a předpisy spojené s bráhmanskou-sanskrtskou religiozitou za účelem dosažení vyššího sociálního statusu (funguje obousměrně)*

Exkurz

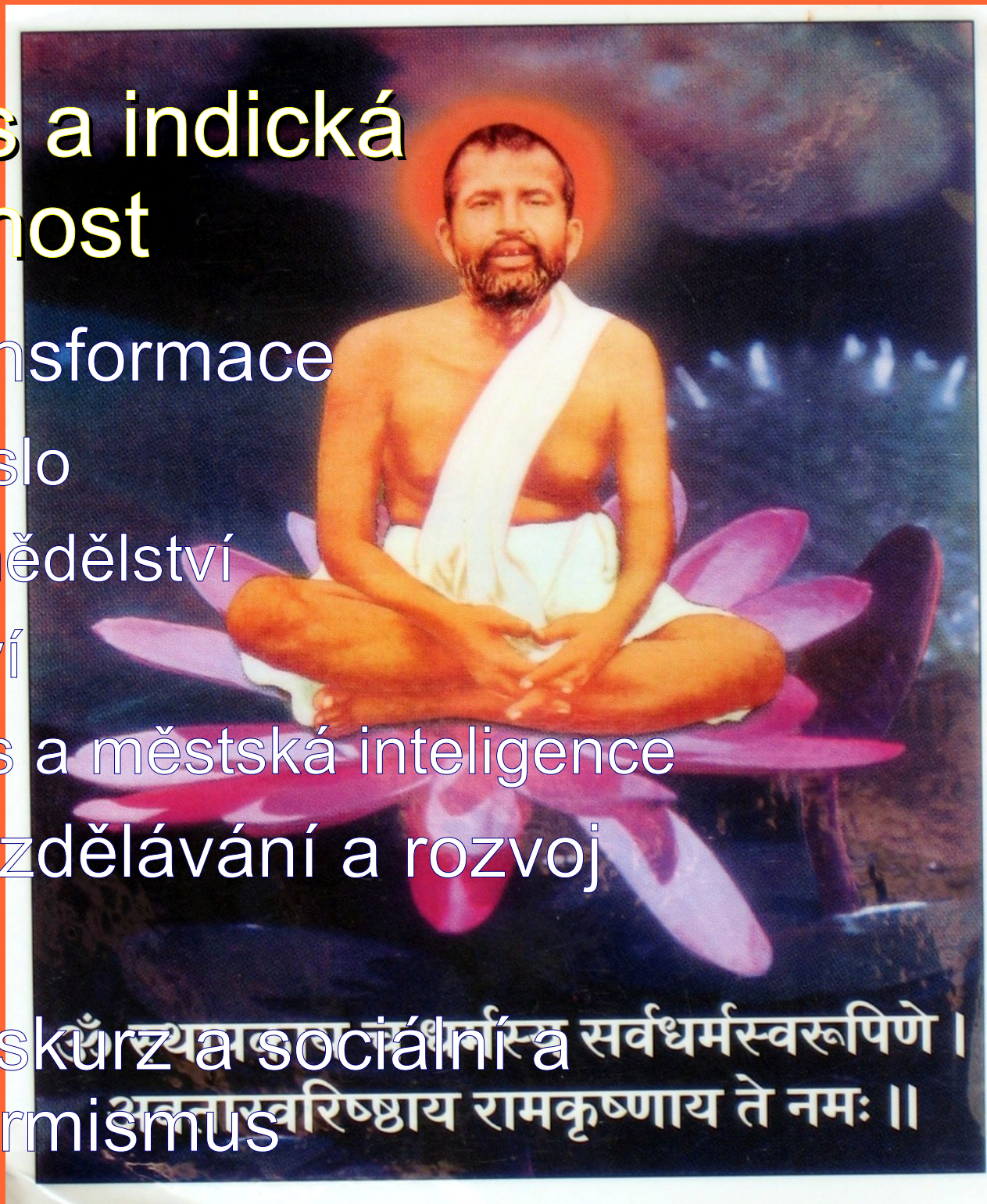
*Rámakrišna a
Vivékánanda:*

*Náboženství a strategie
protikoloniálního odporu*

Kolonialismus a indická společnost

- Společenské transformace
 - Průmysl a řemeslo
 - Železnice a zemědělství
 - Daně a bohatství
 - Nouveaux riches a městská inteligence
- Administrativa, vzdělávání a rozvoj tištěných médií
- Orientalistický diskurz a sociální a náboženský reformismus

Rámakrišna a Vivékánanda

- Bhakti a únik z koloniální situace
- Vivékánandův Rámakrišna
 - Od bhakti k niškám karma a sociálnímu aktivismus
 - Od rustikální bengálštiny k sanskrtizované bengálštině, sanskrtu a angličtině
 - Od tantry k védántě
 - Od čakri k vyšším sférám bhadrroku
- Kolonialismus, modernita, neohinduismus a Západ

Knowledge leads to unity;
Ignorance to diversity.

-Sri Ramakrishna

**STRENGTH IS
LIFE;
WEAKNESS IS
DEATH.**

-SWAMI VIVEKANANDA

